

Resultaten enquête leerbedrijven **mbo-arbeidsmarkt 2023**

November 2023

samenwerking
beroepsonderwijs
bedrijfsleven
maakt werk van praktijkleren

Inhoud

Inleiding	3
Resultaten	4
Aanbod van vacatures	4
Invulling van vacatures	5
Verwachte vacatureontwikkeling	6
Geschiktheid vacatures voor recent gediplomeerden	8
Verwachte verhoging van het gewenste opleidingsniveau	10
Samenvatting	12

Inleiding

SBB houdt elk jaar de enquête onder leerbedrijven over verwachte ontwikkelingen op de mbo-arbeidsmarkt¹. De enquête is één van de onderdelen van de methodiek om toekomstgerichte arbeidsmarktinformatie over het mbo-domein in kaart te kunnen brengen. De vragen gaan over werkgelegenheid, werving van personeel en verwachte ontwikkelingen voor mbo-functies. De resultaten combineren we met andere bronnen, zodat we studenten en scholen goed kunnen informeren welke beroepen en opleidingen de beste kansen op de arbeidsmarkt bieden. We kijken daarbij vooral naar de verwachte vacatureontwikkeling en het aandeel vacatures dat geschikt is voor gediplomeerde schoolverlaters². Zo dragen we eraan bij, dat bedrijven de vakmensen krijgen die ze nodig hebben.

Deze rapportage geeft een beknopt beeld van de resultaten van de enquête op hoofdlijnen, vormt de terugkoppeling voor de leerbedrijven die hebben meegewerkt en is ter informatie voor de stakeholders en adviseurs van SBB.

Methodiek

Bedrijven die een erkenning hebben zijn benaderd om over (maximaal) twee mbo-kwalificaties/functies enquêtevragen te beantwoorden. Het selecteren van de kwalificaties waarover de leerbedrijven zijn bevraagd gebeurde op basis van de erkenningen en het aantal bpvo's³ bij het leerbedrijf. Als een leerbedrijf meer dan twee erkenningen heeft, is eerst de kwalificatie geselecteerd waarvoor bij dat bedrijf de meeste bpvo's zijn afgegeven en vervolgens de kwalificatie waarvoor er landelijk gezien de minste erkenningen zijn.

In de periode van mei tot begin juni 2023 verleenden bijna 23.000 bedrijven hun medewerking aan deze enquête en vulden in totaal bijna 35.000 vragenlijsten in. De uitkomsten zijn getoetst op significantie⁴. Dat betekent dat de beschreven resultaten betekenisvolle verschillen tussen de sectorkamers of beroepsgroepen zijn.

In deze rapportage komen de resultaten over de volgende onderwerpen aan bod:

- aanbod van vacatures⁵
- invulling van vacatures
- verwachte vacatureontwikkeling
- geschiktheid vacatures voor recent gediplomeerden
- verwachting ten aanzien van het gewenste opleidingsniveau

De resultaten worden getoond volgens de indeling van sectoren en beroepsgroepen⁶ van SBB. Het rapport wordt afgesloten met een korte samenvatting van de resultaten.

1 Voorheen enquête Kans op werk.

2 De vacatureaantallen uit de enquête worden niet rechtstreeks gebruikt om de uiteindelijke vacatureaantallen te bepalen die binnen het project Toekomstgerichte arbeidsmarktinformatie mbo worden gebruikt. Om daarvoor het aantal vacatures te berekenen wordt gebruik gemaakt van de vacatureregistratie in Jobfeed, in combinatie met correctiefactoren die uit de enquête worden afgeleid.

3 Bpvo: beroepspraktijkvormingsovereenkomst.

4 Voor het toetsen van de significantie van de verschillen tussen groepen is gebruik gemaakt van het statistische analyseprogramma SPSS. De uitkomsten zijn op significantie getoetst middels een variantieanalyse, chi square toets en box plot met 95% betrouwbaarheidsinterval.

5 Het gaat hier om vacatures waarvoor extern is geworven, bv. via personeelsadvertenties in dagbladen of via internet.

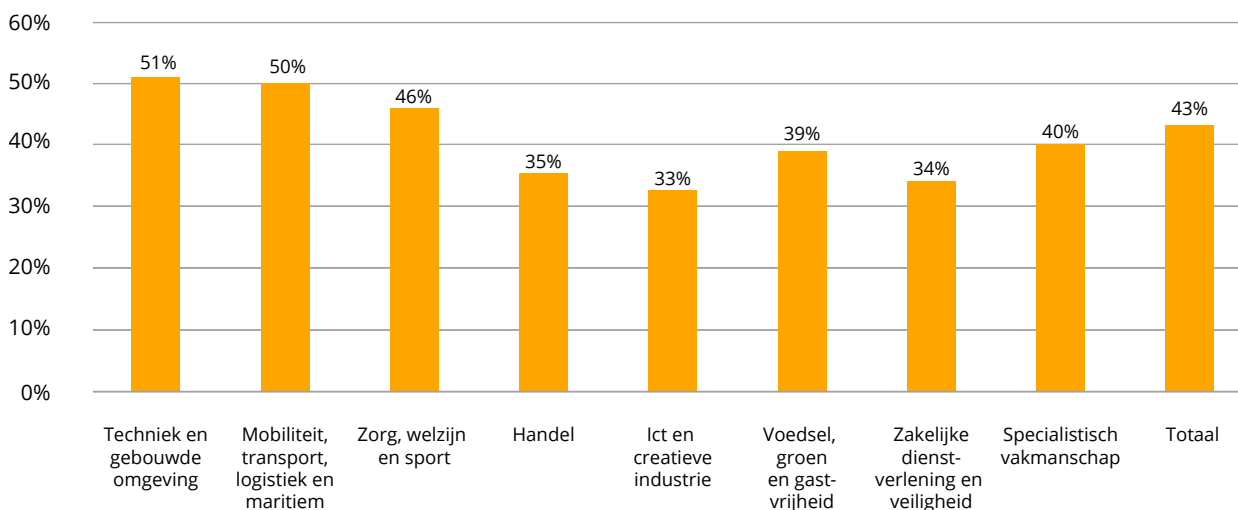
6 SBB kent negen sectorkamers waarnaar de mbo-opleidingen zijn onderverdeeld. In de meting zijn alleen de kwalificaties vanaf startniveau (mbo-2) meegenomen. De sectorkamer Entree ontbreekt daarom hier. De beroepsgroepen komen overeen met de marktsegmenten die SBB onderscheidt binnen de sectorkamers, zie: [Sectorkamers en marktsegmenten | SBB \(s-bb.nl\)](#).

Resultaten

Aanbod van vacatures

De leerbedrijven is gevraagd of ze de afgelopen twaalf maanden een vacature beschikbaar hadden voor de mbo-functies die in de enquête werden voorgelegd. Vier van de tien bedrijven (43%) gaven aan dat ze de afgelopen twaalf maanden één of meer vacatures hadden voor de voorgelegde mbo-functie(s). Van de leerbedrijven die aangaven vacatures te hebben ging het om gemiddeld 2,7 vacatures per leerbedrijf.

Figuur 1 Aandeel leerbedrijven dat afgelopen 12 maanden de betreffende vacatures beschikbaar had (%)

Het aandeel leerbedrijven met vacatures voor de voorgelegde mbo-functies in de afgelopen twaalf maanden is het grootst binnen Techniek en gebouwde omgeving, Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem, en Zorg, welzijn en sport met respectievelijk 51, 50 en 46 procent. Voor functies binnen Ict en creatieve industrie, Zakelijke dienstverlening en veiligheid en Handel is dat wat lager, met respectievelijk 33, 34 en 35 procent van de bedrijven.

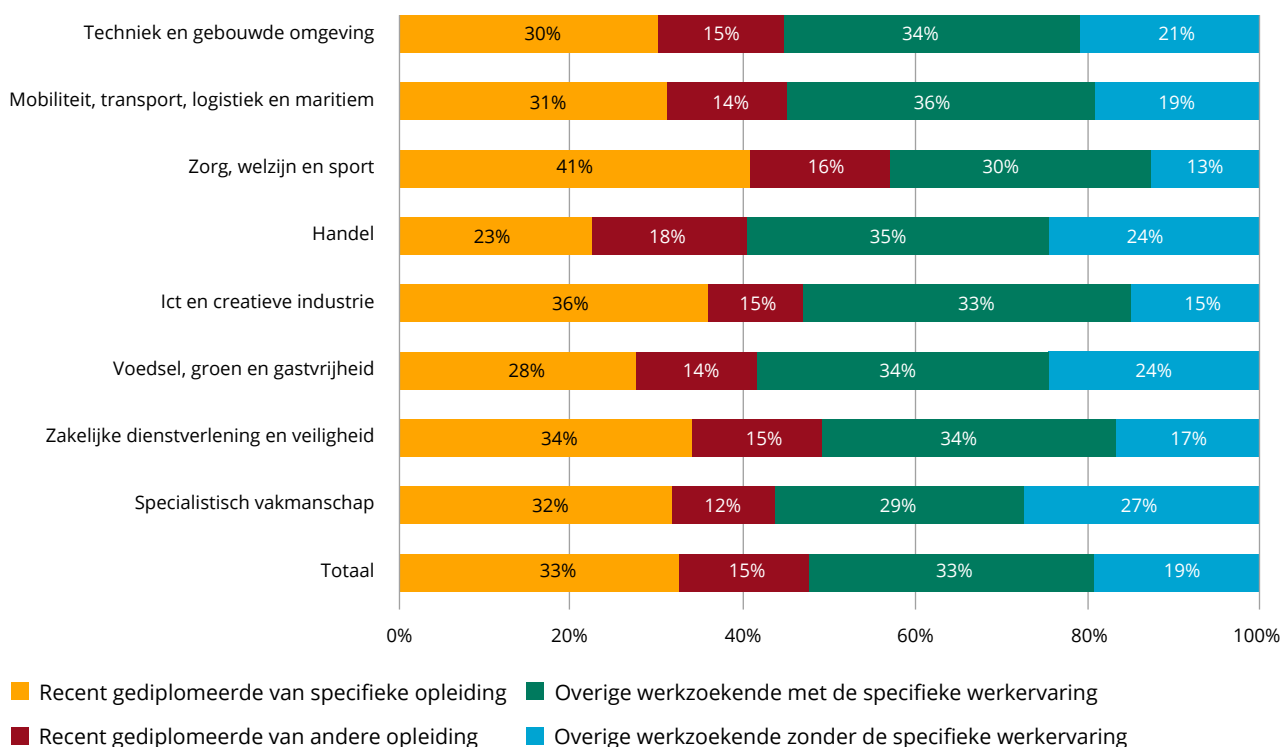
Op het niveau van beroepsgroepen (marktsegmenten) is het aandeel bedrijven met vacatures het grootst bij Orde en veiligheid (78%), gevolgd door Assisterende gezondheidszorg (71%), Technische installaties en systemen en Infra (beide 57%), en Carrosserie (56%).

Invulling van vacatures

Om de mate van concurrentie per opleiding te bepalen is aan bedrijven die aangaven dat ze de afgelopen twaalf maanden vacatures voor mbo-functies hadden, gevraagd *hoe* deze zijn ingevuld:

- met een *recent gediplomeerde*⁷ van de specifieke opleiding,
- met een *recent gediplomeerde* van een andere opleiding,
- met een overige werkzoekende met specifieke werkervaring,
- of met een overige werkzoekende zonder de specifieke werkervaring.

Figuur 2 **Invulling van de vacatures van de afgelopen 12 maanden (%)**

Met betrekking tot de vervulde vacatures⁸ geven de leerbedrijven aan dat deze in een derde (33%) van de gevallen is ingevuld met een recent gediplomeerde van de specifieke opleiding. Dat geldt ook voor de invulling met een werkzoekende met specifieke werkervaring voor de functie. In bijna één op de vijf gevallen (19%) was dat een werkzoekende zonder specifieke werkervaring. Het minst vaak werd een vacature met een recent gediplomeerde van een andere opleiding ingevuld (15%).

Bij vacatures voor functies binnen Zorg, welzijn en sport is het aandeel vacatures dat werd ingevuld **met een recent gediplomeerde** van de specifieke opleiding het grootst (41%), gevolgd door Ict en creatieve industrie (36%) en Zakelijke dienstverlening en veiligheid (34%). Bij Handel is dat aandeel het kleinst (23%). Dat de vacature is ingevuld door **een werkzoekende met specifieke werkervaring** is het vaakst te zien bij Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem (36%), gevolgd door Handel (35%).

⁷ Met recent gediplomeerd bedoelen we een schoolverlater die minder dan een jaar geleden het diploma heeft behaald.

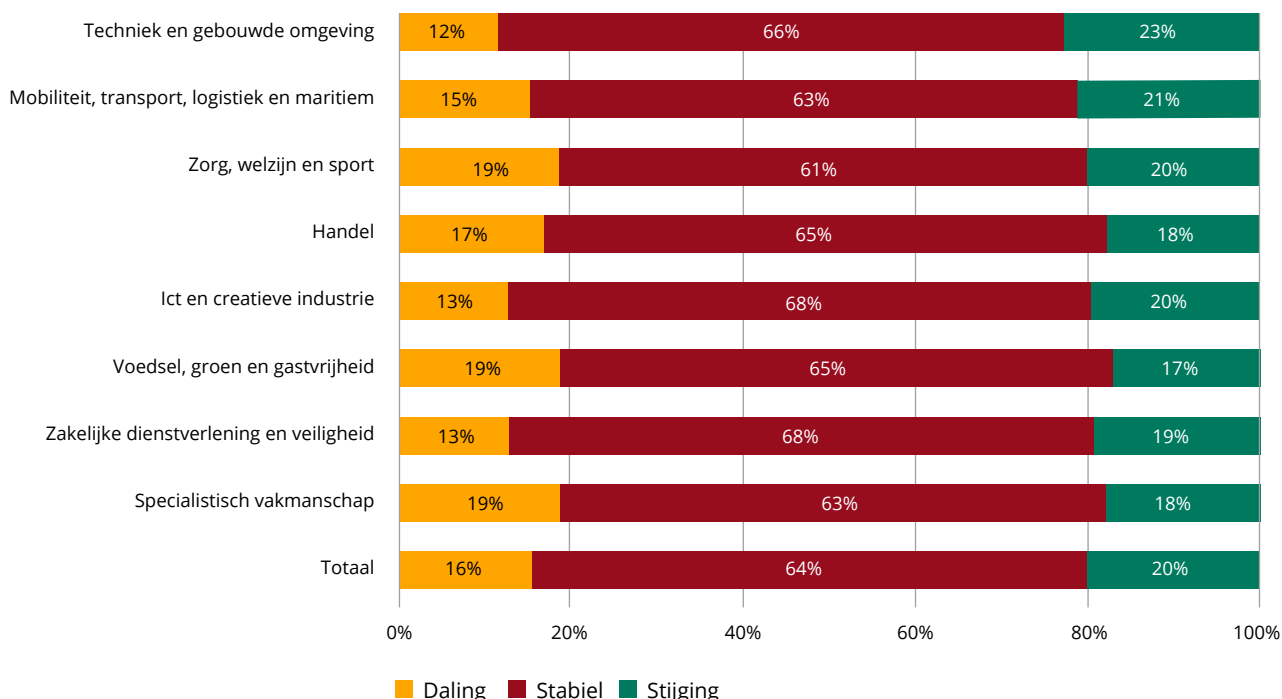
⁸ Deze figuur is niet vergelijkbaar met edities van voor 2022. We presenteren hier de verdeling van de ingevulde vacatures. In de rapportages van voor 2022 werd hier gepercenteerd op alle vacatures, inclusief het deel dat nog open stond.

De beroepsgroep waarin relatief het grootste aandeel vacatures werd ingevuld met een recent gediplomeerde van de specifieke opleiding is Uiterlijke verzorging (51%), gevolgd door Orde en veiligheid (47%), Welzijn (44%), Assisterende gezondheidszorg (43%), en Ict (39%).

Verwachte vacatureontwikkeling

Om een beeld te krijgen van de verwachte vacatureontwikkeling op korte en middellange termijn, is gevraagd naar de verwachtingen voor de komende twaalf maanden (Figuur 3) en de komende vijf jaar (Figuur 4).

Figuur 3 **Verwachte vacatureontwikkeling in de komende twaalf maanden (%)**

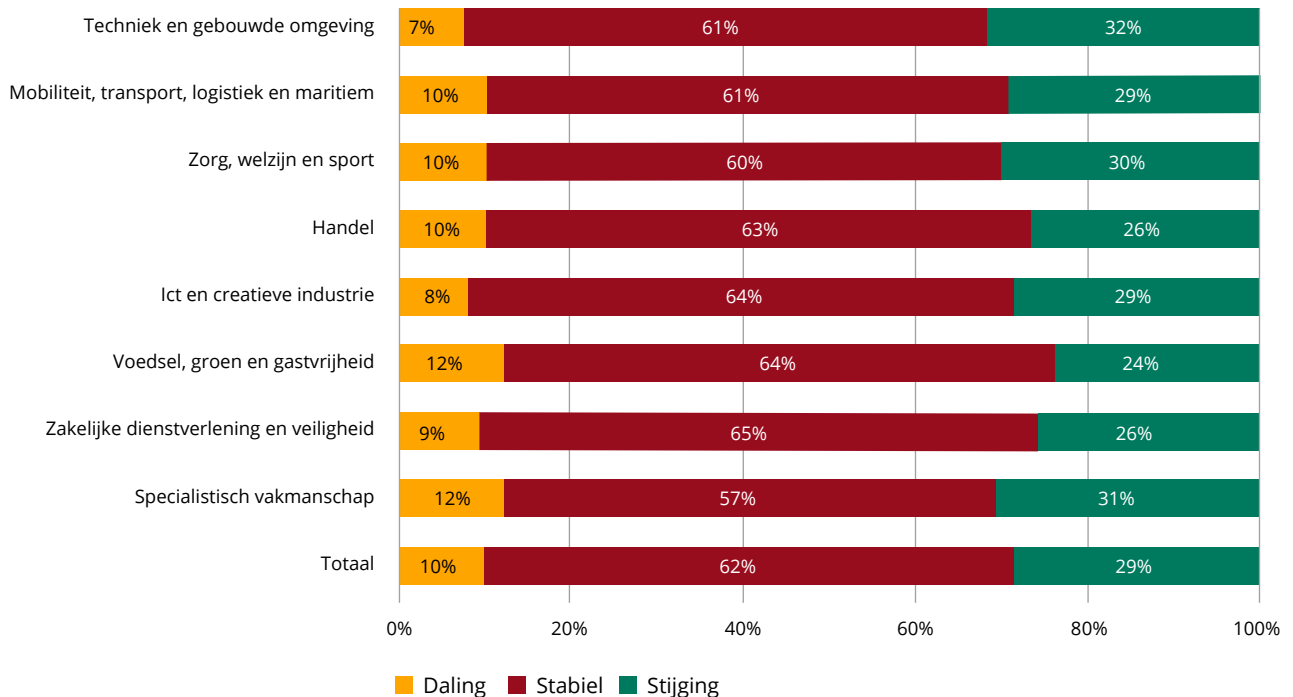
Ruim zes van de tien leerbedrijven (64%) verwachten dat het aantal vacatures voor de voorgelegde mbo-functies de komende twaalf maanden stabiel zal blijven. Bijna 16 procent van de leerbedrijven verwacht een daling en 20 procent een stijging van het aantal vacatures.

Voor mbo-functies binnen Techniek en gebouwde omgeving wordt het vaakst een stijging van het aantal vacatures verwacht (23%). Een daling wordt het meest verwacht binnen Specialistisch vakmanschap, Zorg, welzijn en sport, en Voedsel, groen en gastvrijheid en (allen 19%).

Wanneer we naar beroepsgroep kijken, dan wordt er een stijging van vacatures vooral verwacht bij Carrosserie (32%), gevolgd door Orde en veiligheid (31%), Uiterlijke verzorging en Technische installaties en systemen (beide 29%), en Kunsten en entertainment (26%).

Van een verwachte daling is vooral sprake binnen Winkelambacht en Uiterlijke verzorging (beide 25%), gevolgd door Creatief vakmanschap (24%), en Welzijn en Maritiem (beide 20%).

Figuur 4 Verwachte vacatureontwikkeling in de komende vijf jaar (%)

De verwachte ontwikkeling van het aantal vacatures voor de voorgelegde mbo-functies in de komende vijf jaar geeft een iets positiever beeld dan de verwachting op korte termijn: bijna één op de drie leerbedrijven (29%) verwacht een stijging en tien procent verwacht een daling. De rest (62%) verwacht dat het aantal vacatures stabiel zal blijven.

Een stijging wordt vooral verwacht voor mbo-functies binnen Techniek en gebouwde omgeving (32%), gevolgd door Specialistisch vakmanschap (31%). Het aandeel dat een daling verwacht is binnen Voedsel, groen en gastvrijheid en Specialistisch vakmanschap het grootst (beide 12%).

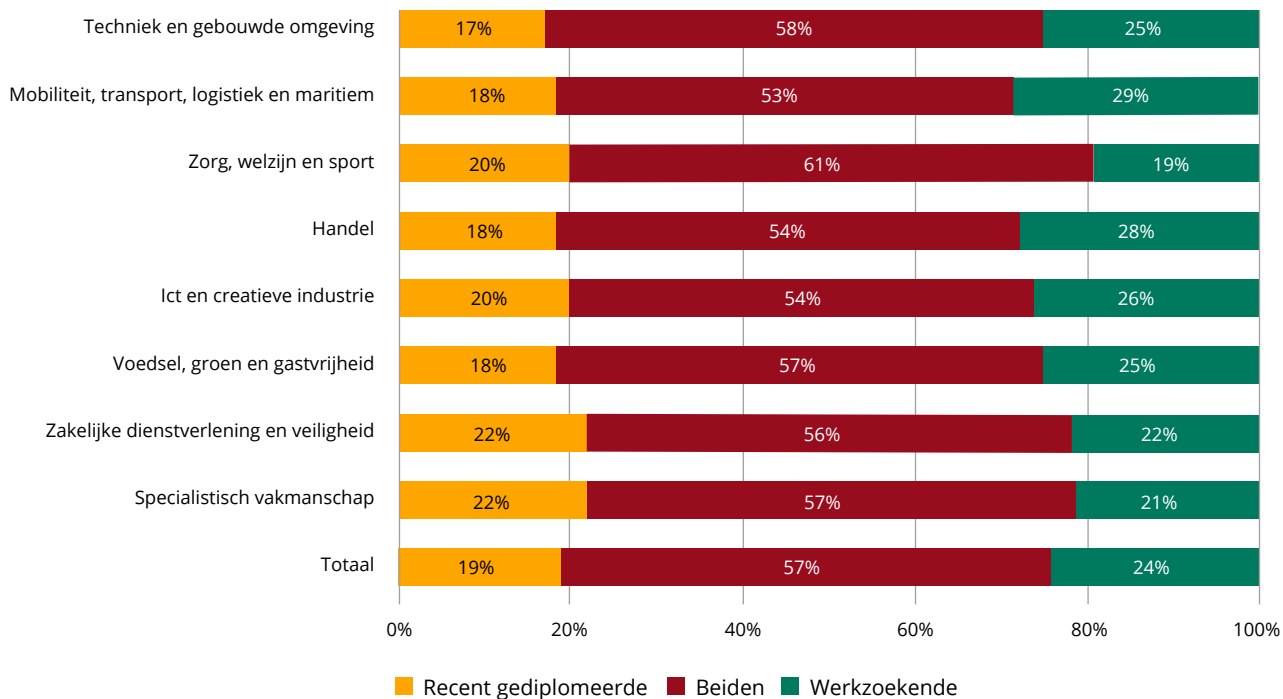
Naar beroepsgroep wordt een vacaturestijging vooral verwacht binnen Technische installaties en systemen (39%), gevolgd door Carrosserie (38%), en Orde en veiligheid, Uiterlijke verzorging, en Mode, interieur, tapijt en textiel (allen 37%).

Van een verwachte daling is vooral sprake bij Winkelambacht (19%), gevolgd door Creatief vakmanschap (16%), Uiterlijke verzorging en Maritiem (beide 15%), en Retail (13%).

Geschiktheid vacatures voor recent gediplomeerden

Aan de leerbedrijven is gevraagd voor wie de *toekomstige* vacatures vooral geschikt zullen zijn: voor een recent gediplomeerde, een werkzoekende met werkervaring, of voor beide groepen.

Figuur 5 **Geschiktheid van toekomstige vacatures (%)**

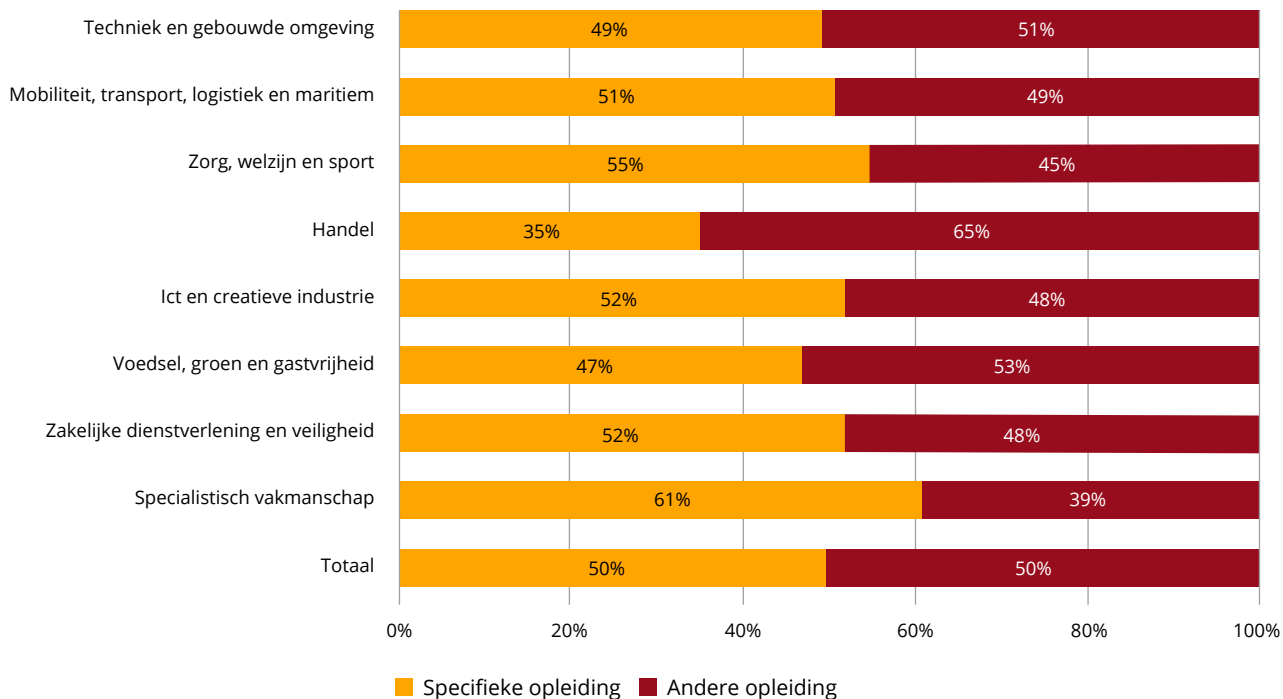

Bijna een kwart van de bedrijven geeft aan dat de verwachte vacatures vooral geschikt zijn voor werkzoekenden met werkervaring (24%), terwijl bijna één op de vijf (19%) aangeeft dat ze vooral geschikt zullen zijn voor recent gediplomeerden. Ruim de helft van de bedrijven (57%) zegt dat ze voor beide groepen geschikt zijn.

Er zijn geen grote verschillen tussen de sectoren. Wel zien we dat het percentage bedrijven dat aangeeft dat verwachte vacatures vooral geschikt zijn voor werkzoekenden met werkervaring bij Zorg, welzijn en sport lager is dan gemiddeld (19%).

Naar beroepsgroep is het meest sprake van geschiktheid voor recent gediplomeerden bij Orde en veiligheid (27%), gevolgd door Gezondheidstechnisch vakmanschap (25%), Sport en bewegen en Uiterlijke verzorging (beide 24%), en Financieel en juridisch (22%).

Figuur 6 Bij geschiktheid voor recent gediplomeerden: specifieke opleiding of andere opleiding (%)

Aan de leerbedrijven die aangeven dat de verwachte vacatures voor de voorgelegde mbo-functie vooral geschikt zijn voor een recent gediplomeerde, is gevraagd of deze gediplomeerden de specifieke opleiding gevolgd moeten hebben of dat ook gediplomeerden van een andere opleiding in aanmerking komen. De helft (50%) van de leerbedrijven gaf aan dat de specifieke opleiding gevolgd moet zijn en bij de andere helft (50%) komen ook andere gediplomeerden in aanmerking.

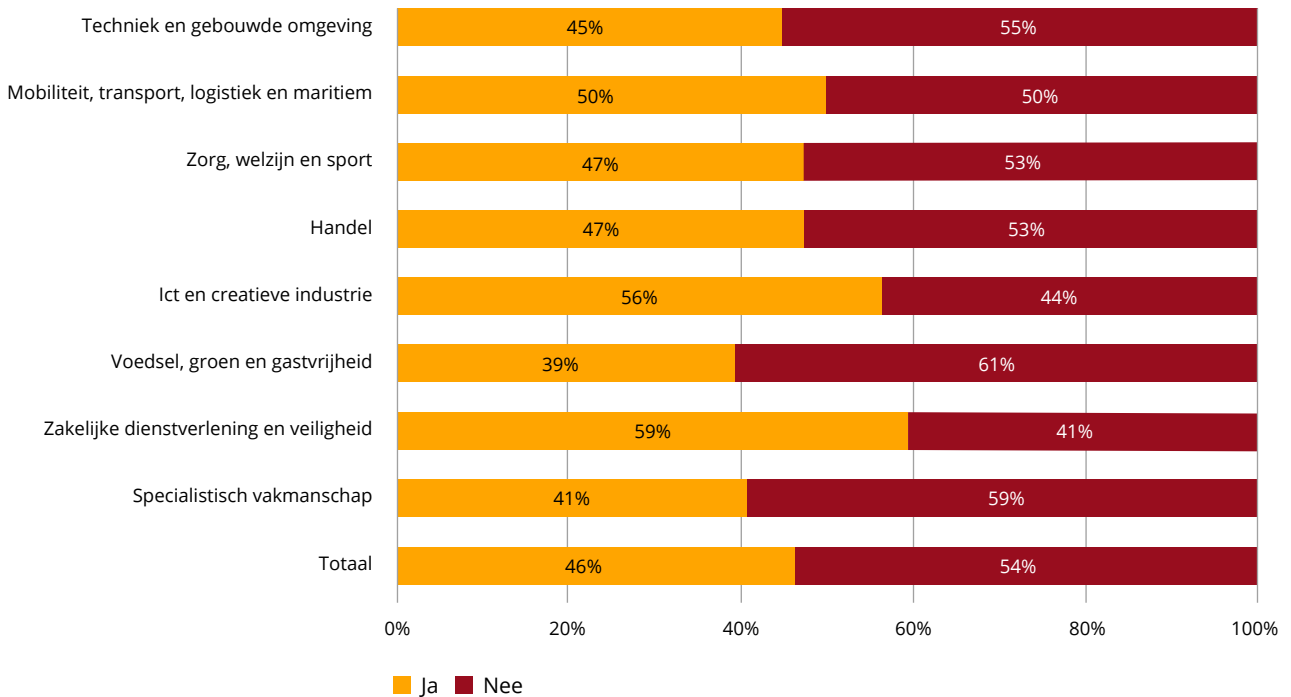
Dat een specifieke opleiding is gevolgd wordt het meest van belang geacht voor verwachte vacatures bij Specialistisch vakmanschap (61%), en het minst vaak bij Handel (35%).

Naar beroepsgroep is de specifieke opleiding vooral van belang bij Assisterende gezondheidszorg (80%), gevolgd door Orde en veiligheid (78%), Maritiem (66%), Gezondheidstechnisch vakmanschap (63%), en Uiterlijke verzorging (62%).

Verwachte verhoging van het gewenste opleidingsniveau

Aan de leerbedrijven is gevraagd of ze verwachten dat het gewenste opleidingsniveau voor de voorgelegde mbo-functie(s) de komende drie jaar zal stijgen.

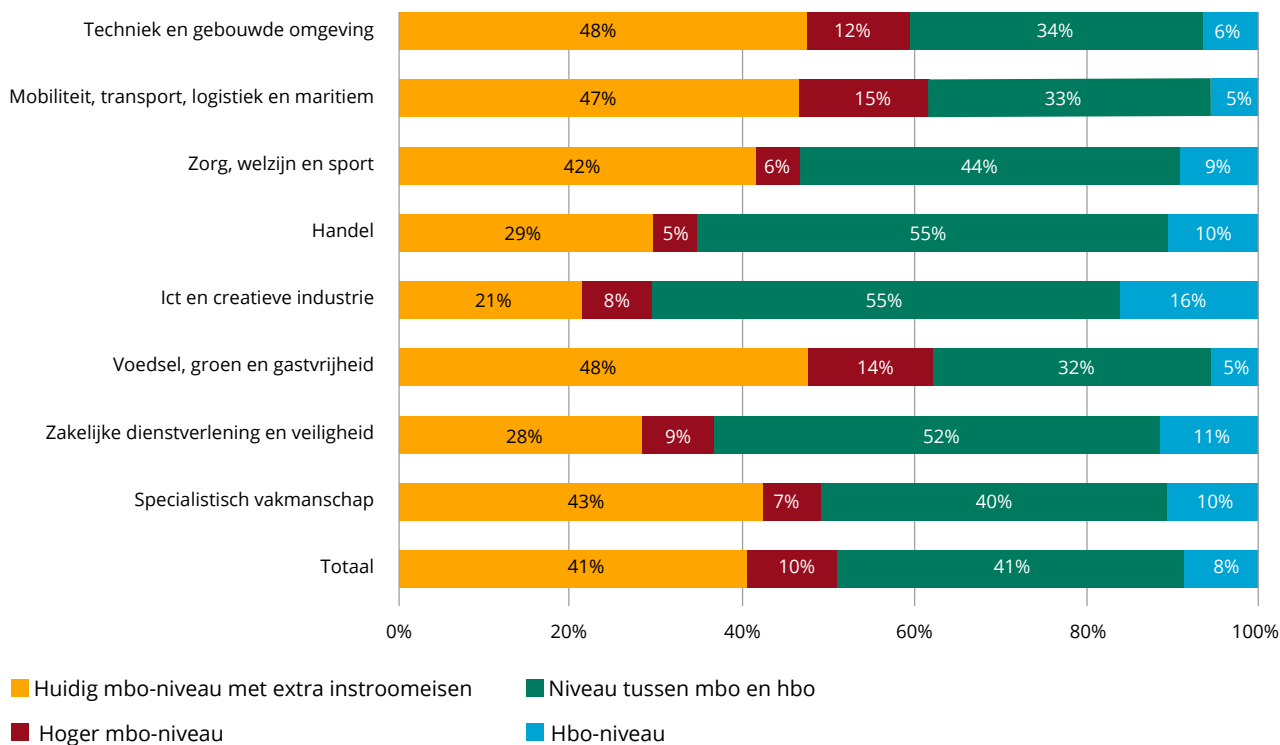
Figuur 7 Verwachte verhoging van het gewenste opleidingsniveau komende drie jaar (%)

Iets minder dan de helft van de leerbedrijven (46%) verwacht de komende drie jaar een stijging van het gewenste opleidingsniveau voor de voorgelegde mbo-functies. Dat geldt vooral voor opleidingen binnen Zakelijke dienstverlening en veiligheid (59%) en Ict en creatieve industrie (56%). Voor Voedsel, groen en gastvrijheid (39%) geldt dat in mindere mate.

Naar beroepsgroep wordt vooral een verhoging verwacht bij Ict (65%), gevolgd door Financieel en juridisch en Mobiliteit (beide 63%), Uiterlijke verzorging (60%), en Office, marketing en events (59%).

Figuur 8 **Indien verhoging van het gewenste opleidingsniveau wordt verwacht, welk niveau? (%)**

Voor de leerbedrijven die aangeven een hoger gewenst opleidingsniveau te verwachten gaat het vooral om het huidige mbo-niveau met extra instroomeisen zoals certificaten en om een niveau tussen mbo en hbo (beide 41%).

Het aandeel bedrijven dat het huidige mbo-niveau met extra instroomeisen verwacht is relatief groot binnen Techniek en gebouwde omgeving en Voedsel, groen en gastvrijheid (beide 48%), en Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem (47%).

Naar beroepsgroep geldt dat vooral voor Afbouw en onderhoud (61%), gevolgd door Carrosserie en Orde en veiligheid (beide 59%), en Winkelambacht en Infra (beide 58%).

Het aandeel bedrijven dat een hoger mbo-niveau verwacht is relatief groot binnen Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem (15%) en Voedsel, groen en gastvrijheid (14%).

Naar beroepsgroep geldt dat vooral voor Carrosserie (25%), gevolgd door Orde en veiligheid (22%), Winkelambacht en Hout en meubel (beide 20%), en Mobiliteit (17%).

Het aandeel bedrijven dat een niveau tussen mbo en hbo verwacht is relatief groot binnen Handel en Ict en creatieve industrie (beide 55%), en Zakelijke dienstverlening en veiligheid (52%).

Naar beroepsgroep geldt dat vooral voor Financieel en juridisch (68%), gevolgd door Commercie, internationale handel/groothandel (66%), Metaal en metaalektro (57%), Communicatie, media en design (56%), en Ict (54%).

Het aandeel bedrijven dat een verhoging naar hbo-niveau verwacht is vooral relatief groot binnen Ict en creatieve industrie (16%).

Naar beroepsgroep geldt dat vooral voor Ict (19%), gevolgd door Voeding (16%), Kunsten en entertainment, Mode, interieur, tapijt en textiel, en Communicatie, media en design (allen 14%).

Samenvatting

De enquête mbo-arbeidsmarkt is één van de onderdelen van de methodiek om toekomstgerichte arbeidsmarkt-informatie over het mbo-domein in kaart te kunnen brengen. De resultaten combineren we met andere bronnen, zodat we studenten en scholen goed kunnen informeren welke beroepen en opleidingen de beste kansen op de arbeidsmarkt bieden. Zo dragen we eraan bij, dat bedrijven de vakmensen krijgen die ze nodig hebben.

In de periode van mei tot begin juni 2023 verleenden bijna 23.000 bedrijven hun medewerking aan deze enquête en zij vulden in totaal bijna 35.000 vragenlijsten in.

Aanbod en invulling van vacatures

Gemiddeld vier van de tien leerbedrijven geven aan dat ze de afgelopen twaalf maanden ten minste één vacature hadden voor de mbo-functie(s) die in de enquête werden voorgelegd. Dit was met name het geval binnen Techniek en gebouwde omgeving, Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem, en Zorg, welzijn en sport. Binnen Ict en creatieve industrie, Zakelijke dienstverlening en veiligheid en Handel was minder vaak sprake van mbo-vacatures in het afgelopen jaar.

De beschikbare vacatures zijn relatief het meest ingevuld door een werkzoekende met de specifieke werkervaring of met een recent gediplomeerde van de specifieke opleiding. Die recent gediplomeerde kwam vooral aan de slag binnen Zorg, welzijn en sport, gevolgd door Ict en creatieve industrie en Zakelijke dienstverlening en veiligheid. Bij Handel kwam dat het minst vaak voor.

Verwachte vacatureontwikkeling

Eén op de vijf leerbedrijven verwacht dat het aantal vacatures voor de voorgelegde mbo-functies de komende twaalf maanden zal toenemen. Voor de komende vijf jaar verwacht bijna één op de drie leerbedrijven een stijging. Vooral binnen Techniek en gebouwde omgeving wordt een stijging van het aantal vacatures verwacht. Tien procent van de bedrijven verwacht de komende vijf jaar een vacatureval. Dat speelt bij Voedsel, groen en gastvrijheid en Specialistisch vakmanschap wat meer dan gemiddeld.

Geschiktheid vacatures voor recent gediplomeerden

Bijna een kwart van de bedrijven geeft aan dat de verwachte vacatures vooral geschikt zijn voor werkzoekenden met werkervaring, een op de vijf geeft aan dat ze vooral geschikt zullen zijn voor recent gediplomeerden. Ruim de helft zegt dat ze voor beide groepen geschikt zijn.

Voor vacatures binnen Specialistisch vakmanschap is het van belang dat gediplomeerden de specifieke opleiding hebben gevolgd. Voor Handel geldt dat het minst.

Verwachte verhoging gewenste opleidingsniveau

Iets minder dan de helft van de leerbedrijven verwacht de komende drie jaar een stijging van het gewenste opleidingsniveau voor de voorgelegde mbo-functies. Het grootste deel van de bedrijven doelt daarbij op het huidige mbo-niveau met extra instroomeisen (bv. certificaten), gevolgd door een niveau tussen mbo en hbo. Extra instroomeisen worden met name verwacht voor opleidingen binnen Techniek en gebouwde omgeving, Voedsel, groen en gastvrijheid, en Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem. Een niveau tussen mbo en hbo wordt vooral verwacht binnen Handel, Ict en creatieve industrie, en Zakelijke dienstverlening en veiligheid.